

EU-kommissionens samråd inför ”fitness check” för fågel-, art- och habitatdirektiven - en vägledning

Detta dokument är till för dig som vill gå in lite djupare på EU-kommissionens samrådsfrågor kring art- och habitatdirektiven. Efter varje fråga ger Naturskyddsföreningen en bakgrund samt vår egen bedömning, som en vägledning för varje aktörs eget svar i enkäten.

Bakgrund

Inom EU skyddas vår mest värdefulla natur av de viktiga direktiven (lagarna) för fåglar, arter och livsmiljöer. Djur och växter och de viktigaste naturområdena är beroende av att direktiven finns och att de efterföljs. De har varit mycket framgångsrika verktyg i att bevara det vi har kvar av värdefull natur inom EU. Tyvärr finns nu en risk att kommande politiska överväganden kommer att leda till en försvagning av dessa lagar. Det skulle riskera att förstöra många års arbete och många viktiga framsteg.

EU-kommissionen frågar nu medborgarna om vad vi tycker om skyddet av vår natur. Naturskyddsföreningen ger här en bakgrund samt vår egen bedömning av de olika frågorna i enkäten, som en vägledning för att ge dig den informationen du behöver för dina egna svar. Vill du hellre acceptera kampanjens förvalda svar och skriva under klicka här >> Till kampanjsidan

Om enkäten

Enkäten är uppdelad i två delar – allmänna frågor och specifika frågor. De allmänna frågorna är samma som finns i kampanjens enklare formulär. De specifika frågorna är valfritt att svara på, de kommer upp då du klickar på sista frågan ”Vill du svara på de mer specifika frågorna i del 2?”. I slutet av båda delarna kan du lägga till egna kommentarer om du vill.

Viktigt! Det går bara att svara en gång. Svarar du som ordförande i en krets, även om du anger att du är representant för den kretsen, kan du inte sedan svara som privatperson.

För varje fråga ser du alternativen i rutan och finns mer information i enkäten är den kopierad i kursiv stil från formuläret. Under rutan ger Naturskyddsföreningen bakgrund och vägledning som förhoppningsvis underlättar för dig att ge ditt svar.

Vill du göra mer?

- Sprid gärna länken <http://www.naturskyddsforeningen.se/naturealert> till dina nätverk.
- Är du medlem är du varmt välkommen att diskutera eller ställa frågor på [Naturkontakt](#), vårt medlemsforum.

Till vägledningen >>

Del 1 – Allmänna frågor

1. Hur viktigt är naturskydd för dig?

Inte alls viktigt - Inte särskilt viktigt - Viktigt - Mycket viktigt

2. Hur väl känner du till EU:s naturskyddsåtgärder?

Inte alls - Lite grann - Ganska väl - Mycket väl

*Fågeldirektivet

*Art- och habitatdirektivet

*Natura 2000-nätverket av skyddade områden

3. Hur viktiga är fågel- och art- och habitatdirektiven för naturskyddet?

Inte alls viktiga - Inte särskilt viktiga – Viktiga - Mycket viktiga - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Riksföreningens bedömning är att dessa två EU-lagar har varit mycket viktiga för naturvårdsarbetet i Sverige och EU. De har definitivt stärkt bevarandearbetet för arter och naturtyper.

4. Hur bra är direktivens strategiska mål för att skydda naturen i EU?

Fågeldirektivets strategiska mål är att bibehålla populationen av alla vilda fåglar i EU på en nivå som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå.

Art- och habitatdirektivets strategiska mål är att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer och arter av EU-intresse med hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag.

Inte bra - Ganska bra – Bra - Mycket bra - Vet inte

Bakgrund och vägledning: I art- och habitatdirektivet finns en relativt tydlig målhierarki: gynnsam bevarandestatus hos de arter och naturtyper som direktivet omfattar ska bidra till bevarande av biologisk mångfald över tid, vilket i sin tur ska bidra till en hållbar utveckling inom EU. Riksföreningen anser att detta är en bra målhierarki, just kopplingen mellan de enskilda arterna, deras livsmiljöer, mångfalden i stort och hållbar utveckling är ofta förbisedd och inte uttalad. Begreppet ”gynnsam bevarandestatus” är dessutom mycket bra definierat i direktivet (något olika för arter respektive naturtyper).

5. Hur bra är direktivens metoder för att skydda arter och livsmiljöer i EU?

Enligt direktiven ska EU-länderna införa strikta skyddsbestämmelser för alla vilda fåglar i EU och ett stort antal andra sällsynta, hotade eller endemiska arter. De ska också utse särskilda skyddsområden för att se till att Europas mest värdefulla och hotade arter och livsmiljöer ska överleva på lång sikt.

Detta gäller även flyttfåglar. Tillsammans bildar dessa skyddsområden ett nätverk som täcker ungefär 18 procent av all mark och över 4 procent av allt vatten i EU.

Inte bra - Ganska bra – Bra - Mycket bra - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Direktiven innehåller förenklat två delar: 1) att peka ut de mest värdefulla områdena till det gemensamma EU-nätverket Natura 2000, 2) generella bestämmelser om artbevarande som gäller hela territoriet. Svagast verkan har direktiven i det brukade landskapet. Trots detta har direktivens metoder sammantaget fungerat mycket bra enligt föreningens bedömning.

6. Hur bra har direktiven lyckats med att skydda naturen?

Inte bra - Ganska bra – Bra - Mycket bra - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Se vägledning till fråga 5. Även om man från naturvården skulle önska sig EU-direktiv som hade starkare rättsverkan även ute i det brukade landskapet så måste bedömningen i linje med fråga 5 gälla, dvs. mycket bra.

7. Hur viktigt är Natura 2000-nätverket för att skydda hotade arter och livsmiljöer i EU?

Natura 2000-nätverket består av cirka 27 000 skyddade områden med stor biologisk mångfald och täcker ungefär 18 procent av all mark och över 4 procent av allt vatten i EU.

Inte alls viktigt - Ganska viktigt – Viktigt - Mycket viktigt - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Natura 2000 brukar beskrivas i högtidssammanhangen som ett av EU-samarbetets största miljöframgångar. Och det är det, även om utmaningen att över tid förvalta detta omfattande nätverk kvarstår som en närmast evig utmaning i framtiden. Man bör komma ihåg att detta har åstadkommit under en relativt kort tidsperiod: art- och habitatdirektivet trädde i kraft först 1993, och i Sverige alltså 1995.

8. Hur förhåller sig direktivens genomförandekostnad till vinsten?

Kostnaden är ungefär lika stor som vinsten
Kostnaden är något större än vinsten
Vinsten är något större än kostnaden
Kostnaden är mycket större än vinsten
Vinsten är mycket större än kostnaden
Vet inte

Bakgrund och vägledning: Att uppskatta ”kostnader” och ”vinster” är viktigt, men i regel också mycket vanskligt. En stor del av vinsterna kan vara i form av värden som ingalunda är lämpligt eller ens möjligt att översätta i termer av pengar. Dit hör s.k. inneboende värden hos allt levande, liksom många av de ekosystemtjänster som direktiven bidrar till att säkerställa. För att inte tala om de

värden som ligger i att många människor ges möjlighet att även framöver få njuta av vacker och biologisk rik natur. Riksföreningens bedömning är att vinsten är mycket större än kostnaden.

9. Direktiven gäller visserligen främst naturskydd men berör också andra områden. Hur väl har följande aspekter beaktats vid direktivens genomförande?

Inte alls - För lite – Lagom - Mycket väl - Vet inte

- *Ekonomiska frågor
- *Sociala frågor
- *Kulturella frågor
- *Regionala särdrag
- *Lokala särdrag

Bakgrund och vägledning: I art- och habitatdirektivet anges att medlemsländerna vid genomförandet av åtgärder ska ta hänsyn till sociala, ekonomiska och kulturella faktorer. Detta har också gjorts enligt föreningens bedömning. Det bör och får dock inte ske på bekostnad av att direktivets mål inte uppnås. De avvägningar som måste göras får alltså inte göras så att det som direktivet syftar till att bevara kompromissas bort. Det är en bra och rimlig konstruktion. Riksföreningens samlade bedömning är att dessa aspekter i regel har beaktats mycket väl, eller "lagom" i den bemärkelsen som nämnts ovan (att inte kompromissa bort målen).

10. Stöds fågel- och art- och habitatdirektivens mål generellt av EU:s policy på följande områden?

Nej – Ja - Kan bli bättre - Vet inte

- *Jordbruk och landsbygdsutveckling
- *Havsfrågor och fiske
- *Sammanhållning (regionalpolitik)
- *Energi
- *Transport
- *Miljö
- *Näringsliv
- *Klimatförändring
- *Hälsa
- *Forskning och innovation

Bakgrund och vägledning: Det finns många exempel att de uppräknade politikområden verkar åt motsatt håll, dvs. bidrar till den konstaterat fortsatta förlusten av arter och naturtyper (biologisk mångfald) som sker inom EU. Undantaget är förstås miljö, där tvärtom det finns flera hyfsat genomtänkta kopplingar mellan flera olika miljölagar. Om man ska ge ett sammanfattande svar får det nog bli "nej", med den nyansen att för några kanske det handlar om "kan bli bättre" (t.ex. hälsa och forskning).

11. Hur mycket mervärde för naturvärden har direktiven skapat jämfört med vad som hade kunnat uppnås med nationell eller regional lagstiftning?

Inget mervärde - Visst mervärde - Stort mervärde - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Frågan är lite hypotetisk, men som framgått av vägledningen till många av de andra frågorna (både ovan och nedan) så har mervärdet på nationell nivå varit mycket stort, helt klart för Sveriges del (med stor säkerhet för de allra flesta EU-länder).

12. Hur mycket mervärde för ekonomin har direktiven skapat (t.ex. nya jobb och affärsmöjligheter med koppling till Natura 2000)?

Inget mervärde - Visst mervärde - Stort mervärde - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Detta är dåligt undersökt, men EU-kommissionen har get ut en rapport om specifikt Natura 2000-nätverkets betydelse i detta sammanhang. Den visar på ett stort mervärde av Natura 2000. Det finns dock kvar att göra för att belysa detta bättre.

13. Hur stort mervärde för samhället i övrigt har direktiven skapat (t.ex. hälsa, kultur, rekreation och utbildning)?

Inget mervärde - Visst mervärde - Stort mervärde - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Se frågan ovan.

14. Behövs mer EU-lagstiftning för att skydda arter och livsmiljöer?

Ja – Nej - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Ja, den behöver förstärkas framför allt för arter och livsmiljöer i det brukade landskapet. En sådan förstärkt lagstiftning bör ha som mål att säkerställa en för den biologiska mångfalden nödvändig "grön infrastruktur" av livsmiljöer. I detta bör ingå nödvändigheten av att restaurera och i vissa fall/regioner även återskapa natur/livsmiljöer.

+ Vill du svara på de mer specifika frågorna i del 2? Ja/nej

+ Övriga synpunkter Här kan du lägga till egna kommentarer.

Fortsätt till del två – specifika frågor >>

Del 2 – Specifika frågor

Genomslag

Följande frågor gäller om fågel- och art- och habitatdirektivens mål har nåtts och om det finns faktorer som gynnar eller hindrar framstegen.

15. Hur bra bidrar fågel- och art- och habitatdirektiven till följande mål?

(Inte alls - Ganska dåligt - Ganska bra - Mycket bra - Vet inte)

- *Skydda hotade fågelarter
- *Skydda alla vilda fågelarter
- *Skydda hotade arter (utom fåglar)
- *Skydda Europas mest hotade livsmiljötyper
- *Införa ett system för att skydda arter
- *Se till att vissa arter utnyttjas på ett hållbart sätt (t.ex. vid jakt och fiske)
- *Upprätta ett EU-nätverk av skyddade områden (Natura 2000-nätverket)
- *Förvalta och återställa Natura 2000-områden
- *Bedöma hot mot Natura 2000-områden från nya planer och projekt
- *Reglera inverkan på Natura 2000-områden från nya planer och projekt
- *Bevara landskapet utanför Natura 2000-områden

Bakgrund och vägledning: Dessa två EU-lagar har alltsedan EU-inträdet 1995 stärkt vår nationella naturvård på flera sätt. Bildandet av nätverket Natura 2000 och de generella bestämmelserna om artbevarande har starkt bidragit till att bevara värdefulla områden, och bestånd av olika arter. Begreppet gynnsam bevarandestatus, som på ett bra sätt är definierat i EU:s regler, har införts i vår svenska naturvård, och tillämpas till exempel vid domstolsprövningar. Vår bedömning är att dessa två direktiv bidrar mycket bra till de uppräknade målen. Ett undantag kan vara bevarande av landskapet utanför Natura 2000, men detta drar inte ned helhetsbedömningen.

16. Hur mycket har direktiven bidragit till att nå målen för EU:s strategi för biologisk mångfald?

(Inte alls - Lite grann - Ganska mycket - Väldigt mycket - Vet inte)

- *Skydda arter och livsmiljöer
- *Bibehålla och återställa förstörda ekosystem och deras tjänster
- *Bevara och förbättra den biologiska mångfalden i jordbruks- och skogsområden
- *Säkerställa hållbar användning av fiskeresurserna
- *Bekämpa introduktionen och spridningen av invasiva främmande arter
- *Bidra till att bevara biologisk mångfald i världen

Bakgrund och vägledning: EU:s strategi för biologisk mångfald beslutades 2010, och gäller fram till 2020 (ev LÄNK). Bedömningen är i linje med den för fråga 15, med påpekan att beträffande de tre sista punkterna finns mycket stora behov av att fatta beslut som ligger vid sidan av genomförandet av de två EU-direktiven.

17. Hur bra har direktiven generellt sett fungerat hittills?

Dåligt - Ganska dåligt - Ganska bra - Mycket bra - Vet inte

*Fågeldirektivet

*Art- och habitatdirektivet

Bakgrund och vägledning: De problem som finns beror i huvudsak på 1) bristande politisk vilja att verkligen se till att målen i direktiven nås, 2) att det inte har avsatts tillräckliga resurser främst statliga medel för genomförandet. Bristerna kan sammanfattas som bristande genomförande. Till exempel var regeringen/-arna sen med att införa motsvarande regler (som de som finns i EU-direktiven) i den svenska lagen. Direktiven i sig är bra utformade, och har i flera rättsfall – både genom EU-domstolen och i svenska domstolar - visat sig ge gott stöd för naturen med dess naturtyper och arter. Vår sammanfattande bedömning är att de har fungerat mycket bra, givet den (till viss del bristande) politiska vilja till genomförande som har funnits.

18. Hur mycket bidrar följande faktorer till att få direktiven att fungera?

Inte alls - Lite grann - Ganska mycket - Väldigt mycket - Vet inte

*Klara formuleringar i direktiven

*Effektiv tillsyn

*Effektiv EU-samordning

*Effektiv nationell samordning

*Effektiv regional samordning

*Effektiv lokal samordning

*Vägledning och exempel på god praxis

*Tillräcklig kunskap om arter och livsmiljöer

*Särskild finansiering

*Lämpliga personalresurser

*Berörda aktörers medverkan

*Allmänhetens kunskap och stöd

*Integrering av naturskydd i andra politikområden

*Lämplig förvaltning av skyddade områden

*Internationellt samarbete för att skydda arter och livsmiljöer

Bakgrund och vägledning: De uppräknade har alla, om än i lite olika grad, stor betydelse för ett bra genomförande. Det vore fel att utesluta någon av alla dessa. Och det vore också en närmast omöjlig - och onödig - arbetsuppgift att försöka ranka dessas betydelse sinsemellan. De bidrar alla mycket.

19. Hur mycket hindrar följande faktorer direktiven från att fungera?

Inte alls - En del – Mycket - Vet inte

- *Oklara formuleringar i direktiven
- *Ineffektiv tillsyn
- *Ineffektiv EU-samordning
- *Ineffektiv nationell samordning
- *Ineffektiv regional samordning
- *Ineffektiv lokal samordning
- *För lite vägledning och för få exempel på god praxis
- *Oklar vägledning och oklara exempel på god praxis
- *Bristande kunskap om arter och livsmiljöer
- *Otillräcklig finansiering
- *Otillräckliga personalresurser
- *Berörda aktörers bristande medverkan
- *Allmänhetens bristande kunskap och stöd
- *Otillräcklig integrering av naturskydd i andra politikområden
- *Bristande förvaltning av skyddade områden
- *Bristande internationellt samarbete för att skydda arter och livsmiljöer

Bakgrund och vägledning: Även här kan flertalet av de uppräknade faktorerna bidra till att förhindra ett framgångsrikt genomförande. Här kan särskilt nämnas ineffektiv nationell samordning, för lite/inte tillräcklig tydlig vägledning och för få exempel på god praxis (det har tagit för lång tid att få fram detta). Även otillräcklig finansiering och personalresurser har säkert bidragit negativt. För att nå direktivens mål om bevarande av biologisk mångfald måste det ske relativt stora förändringar inom vissa sektorer, inte minst sådana som använder mark och vatten. Det handlar om skogs- och jordbruk, fiske och vattenbruk och bebyggelseutveckling och infrastruktur. Integreringen av hänsyn till naturen i andra politikområden och sektorer har absolut varit otillräcklig. Vår sammanfattande bedömning är att uppräknningen är relevant, och att dessa faktorer bidragit mycket till svårigheterna med att nå direktivens mål.

Effektivitet

Följande frågor gäller om genomförandekostnaden för EU:s naturvårdsdirektiv är rimliga och står i proportion till vinsten. Direktiven ska bevara arter och livsmiljöer men också gagna miljön och samhället på andra sätt. Administration, tillsyn och missade möjligheter orsakar kostnader, t.ex. genom långsamma tillståndsförfaranden och verksamhetsbegränsningar i Natura 2000-områden.

20. Hur stor är vinsten med direktiven?

Obetydlig – Liten – Måttlig – Stor – Vet inte

- *Bevarande av vilda fåglar
- *Bevarande av arter (utom fåglar)
- *Bevarande av livsmiljöer
- *Andra miljöaspekter, t.ex. mark-, vatten- och luftkvalitet
- *Ekonomi (t.ex. lokala jobb, turism, forskning och innovation)
- *Samhället (t.ex. hälsa, kultur, rekreation och utbildning)

Bakgrund och vägledning: När man talar om "vinst" genom att bevara naturen menar vi att det inte vare sig kan eller får begränsas till sådana värden som låter sig mätas i pengar. Många värden i naturen är just sådana att de inte är lämpliga, eller ens möjliga, att uttrycka i kronor eller euro. I grunden gäller att naturen har ett inneboende värde, och det har världens regeringar också erkänt genom att de (bland annat Sveriges) har tillträtt FN-konventionen om biologisk mångfald. Men vissa värden går faktiskt att räkna på, och det har också gjorts av olika forskare. Det handlar om upprätthållandet av s.k. ekosystemtjänster, värdet för folkhälsan genom tillgången på skön och rik natur, eller värdet för sysselsättning genom att ge fina förutsättningar för natur- och kulturturism. <http://www.naturvardsverket.se/ekosystemtjanster>

Vår bedömning är att de båda EU-direktiven har bidragit med stora vinster och nyttor till samhället, men att det återstår att ännu bättre beskriva, uppskatta och förstå dessa vinster.

21. Hur stor är kostnaden för direktiven?

I den **administrativa kostnaden** ingår kostnader för att inrätta och driva förvaltningsorgan, ta fram och följa upp förvaltningsplaner, kommunicera och samråda med allmänheten och utse områden, t.ex. kostnader för vetenskapliga studier, samråd, tillståndsgivning, utredningar och tillsyn.

Alternativkostnaden utgörs av missade utvecklingsmöjligheter, fördröjd utveckling eller verksamhetsbegränsningar (t.ex. för rekreation och jakt) till följd av att ett område eller en art skyddas.

Obetydlig – Liten – Måttlig – Stor – Vet inte

- *Förvaltningskostnad för Natura 2000-områden
- *Kostnad för att skydda fåglar
- *Kostnad för att skydda andra arter än fåglar
- *Administrationskostnad
- *Alternativkostnad

Bakgrund och vägledning: Att bevara natur är ofta – men långt ifrån alltid – förknippat med att kostnader; för det offentliga eller för den enskilde. Så kallade kostnad/nytta-analyser brukar göras för olika samhällsverksamheter, t.ex. miljöåtgärder. Dessa sätt att räkna är ofta, inte minst när det gäller åtgärder för natur och miljö, outvecklade. De räknar sällan in alla de vinster och nyttor som en rika och fungerande ekosystem för med sig för människan och samhället. Omvänt underuppskattas ofta de kostnader för återställande och restaurering som förstörd natur, förstörda ekosystem, för

med sig. Att återskapa natur, eller att restaurera bestånd av arter, är nästan alltid både dyrt och svårt. Och kan ofta ta mycket lång tid. Förlorad biologisk mångfald kommer alltid att stå framtida samhällen och generationer mycket dyrt. Minskar vi mångfalden för dem, minskar vi också drastiskt deras framtida valmöjligheter.

Vår sammanfattande bedömning är att det svenska genomförandet av dessa två EU-lagar, trots de brister som nämnts ovan, hittills har varit en mycket god investering om ska se till någon slags kostnad-/nyttaanalys. Det är alltid mer kostnadseffektivt att bevara den natur och de bestånd av arter vi har kvar, än att utarma och förstöra för att sedan försöka restaurera eller återskapa.

22. Står kostnaden i proportion till vinsten?

Nej – Ja – Vet inte

- *Förvaltningskostnad för Natura 2000-områden
- *Kostnad för att skydda fåglar
- *Kostnad för att skydda andra arter än fåglar
- *Administrationskostnad
- *Alternativkostnad

Bakgrund och vägledning: Se fråga 21. Ja, kostnaden står väl i proportion till vinsten.

23. I vilken utsträckning har följande faktorer gjort direktiven ineffektiva?

Inte alls - I viss utsträckning - I stor utsträckning – Vet inte

- *Hur direktiven är formulerade
- *Hur man på EU-nivå ser till att direktiven följs
- *Hur direktiven genomförs på nationell nivå
- *Hur direktiven genomförs på regional nivå
- *Hur direktiven genomförs på lokal nivå
- *Samverkan med övriga EU-regler och åtgärder

Bakgrund och vägledning: Den stora bristen har varit bristande vilja att genomföra direktiven; att tillföra nödvändiga resurser. Med andra ord, se till att vi verkligen når målen med direktiven. Direktiven är över lag mycket väl formulerade. Men som framgått ovan så behövs förändringar i andra politikområden och sektorer för att direktivens mål ska kunna nås. Detta gäller i synnerhet i vardagslandskapet, utanför Natura 2000-nätverket. Den sista punkten har alltså särskilt hög relevans ibland de uppräknade faktorerna. Men detta handlar i grunden inte om att direktiven varit ineffektiva utan om att dessas rättsverkan ute i det brukade landskapet är helt klart begränsad. Det krävs helt enkelt en bättre skogs-, fiske- och jordbrukspolitik, för att ta tre tunga markanvändningsområden.

24. Har något av följande med tiden blivit mer eller mindre effektivt?

Mer effektivt – Oförändrat - Mindre effektivt – Vet inte

- *Hur man på EU-nivå ser till att direktiven följs
- *Hur direktiven genomförs på nationell nivå
- *Hur direktiven genomförs på regional nivå
- *Hur direktiven genomförs på lokal nivå
- *Samverkan med övriga EU-regler och åtgärder
- *Samverkan med övriga nationella regler och åtgärder

Bakgrund och vägledning: Genom förbättrad vägledning från EU-kommissionen, och vunnen praxis från EU-domstolen, har det med tiden blivit tydligare "vad som gäller". Det har lett till ett rakare och effektivare genomförande. I början (1995 och framåt för Sveriges del) rådde större osäkerhet på en rad områden. På lokal nivå har kunskapen ökat med tiden. I början saknade till exempel kommunerna nästan helt kunskap om vad dessa två direktiv innebär. Införlivningen av reglerna i direktiven i det svenska regelverket tog på tok för lång tid. Inte förrän en bra in på 00-talet hade Sverige t.ex. infört nödvändiga regler i artskyddsförordningen. Och än idag fungerar inte dessa regler tillfredsställande i skogen och skogsbruket. Mer än 20 år efter EU-inträdet.

25. Finns det tillräckligt med pengar för att genomföra direktiven?

Tillräckligt med pengar, används rätt
Tillräckligt med pengar, används fel
Ottillräckligt med pengar, används rätt
Ottillräckligt med pengar, används fel
Vet inte

Bakgrund och vägledning: Nej, det har saknats medel för att uppnå ett riktigt bra genomförande (se även ovan). Det handlar om såväl statliga anslag för skydd och förvaltning av Natura 2000-områdena, som medel till myndigheternas resurser (personal mm). Det behövs också mer medel för att följa tillstånd och trender hos de arter och naturtyper som omfattas av EU-reglerna. Vi har skyldighet att rigga en sådan övervakning och uppföljning. Vi saknar också medel till det specifika artbevarandet. N del arter/bestånd behöver riktade åtgärder, de klarar sig inte med de generella naturvårdsåtgärderna som områdesskydd och naturhänsyn. Hotbilden kan vara komplicerad, populationen kan vara hårt tillbakaträngd, det krävs helt enkelt kostnadskrävande restaureringsåtgärder.

Relevans

Följande frågor gäller om fågel- och art- och habitatdirektiven tillgodoser behoven hos skyddsvärda arter och livsmiljöer i EU och fortfarande är lämpliga och nödvändiga för att skydda naturen i EU.

25. Hur viktiga är direktiven för att bevara Europas biologiska mångfald?

Oviktiga - Inte särskilt viktiga – Viktiga - Mycket viktiga - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Direktiven är utomordentligt viktiga för att bevara Europas biologiska mångfald. Trots de brister som finns i genomförandet, i Sverige och inom EU som helhet, så har direktiven medfört stora framsteg i denna utmaning. Europa är den världsdel där människan har relativt sett förstört mest av de naturliga livsmiljöerna som skogar, sjöar, vattendrag, våtmarker. Även om människan också genom århundraden av jordbruk har tillfört miljöer som ängar och naturliga betesmarker är helhetsbilden för Europa dyster. Det handlar i stora delar av världsdelen att bevara det värdefulla som trots allt fortfarande finns kvar, samt om att restaurera och tom. återskapa. Utan dessa två lagar hade utvecklingen helt säkert varit ännu sämre.

26. Hur viktiga är direktiven för att skydda arter och livsmiljöer mot följande påfrestningar och hot?

Oviktiga - Inte särskilt viktiga – Viktiga - Mycket viktiga - Vet inte

- *Förlust eller fragmentering av livsmiljöer
- *Ohållbart utnyttjande av arter och livsmiljöer
- *Föroreningar
- *Introduktion och spridning av främmande växter och djur
- *Klimatförändring

Bakgrund och vägledning: Flertalet av dessa faktorer adresseras av direktiven. Dock måste fr.a. de tre sista hanteras med i huvudsak andra regelverk och åtgärder. Föroreningar måste mötas med tuff miljölagstiftning som åtgärdar problemet vid källan, i linje med förorenaren betalar-principen. Motsvarande gäller utsläppen av växthusgaser. Beträffande klimatförändringen bidrar dock Natura 2000-nätverket till att skapa förbättrade möjligheter för livsmiljöer och arter att klara den nödvändiga förändring som kommer att ske ute i landskapet (förändrade utbredningsområden för arter, livsmiljöer och hela ekosystem). Problemet med främmande arter måste hanteras i första hand förebyggande, och inom EU har ett nytt regelverk nyligt trätt i kraft.

27. Hur bra är direktiven på att skydda de mest skyddsvärda arterna och livsmiljöerna i EU?

I båda direktiven finns bilagor med förteckningar över skyddade arter och livsmiljöer och respektive skyddsnivå.

Inte alls bra - Inte särskilt bra - Tillräckligt bra - Mycket bra - Vet inte

- *Fågeldirektivet
- *Art- och habitatdirektivet

Bakgrund och vägledning: Fågeldirektivet omfattar alla vilda fågelarter. I art- och habitatdirektivet görs dock ett urval av särskilt skyddsvärda arter och naturtyper, genom att de förtecknas i särskilda bilagor. Urvalet av naturtyper speglar för Sveriges del mycket bra de livsmiljöer och ekosystem som

behöver uppmärksamhet från naturvårdssynpunkt. Ett undantag är dock marina miljöer som är klart styvmoderligt behandlade. Detta gäller för övrigt hela EU. Det urval av arter som gjorts är i stora drag rimligt och bra, även om man från svensk sida gärna hade sett att det även hade varit möjligt att förteckna arter av lavar och svampar (som ju ofta är viktiga i våra skogsmiljöer). Eftersom både direktiven var färdigförhandlade och sedan flera år redan var i kraft när Sverige blev medlem 1995 så var Sveriges möjlighet att påverka direktiven minimal. Tillsammans med Finland gavs vi vissa möjligheter att föreslå kompletteringar till urvalet av arter och naturtyper i art- och habitatdirektivet. Några sådana godkändes också av EU några år efter inträdet. Sammantaget innebär detta att direktiven måste sägas väl spegla de naturvårdsutmaningar som vi har i Sverige.

Samstämmighet

Följande frågor gäller om fågel- och art- och habitatdirektiven är förenliga med varandra och övriga regler och åtgärder, om de kompletterar varandra eller om det finns luckor, inkonsekvenser eller överlappningar som förhindrar ett effektivt genomförande.

Följande frågor gäller om fågel- och art- och habitatdirektiven är förenliga med varandra och övriga regler och åtgärder, om de kompletterar varandra eller om det finns luckor, inkonsekvenser eller överlappningar som förhindrar ett effektivt genomförande.

28. Håller du med om följande påståenden?

EU har åtagit sig att skydda naturen enligt internationella konventioner och avtal, t.ex. konventionen om biologisk mångfald, konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljöer (Bernkonventionen), konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter samt avtalet om bevarande av afro-urasiska flyttande vattenfåglar.

Nej - Inte helt - Varken eller – Delvis – Ja - Vet inte

*Målen och kraven i fågel- och art- och habitatdirektiven är förenliga med varandra och stöder varandra

*Målen och kraven i fågel- och art- och habitatdirektiven är förenliga med EU:s strategi för biologisk mångfald

*Målen och kraven i fågel- och art- och habitatdirektiven är förenliga med EU:s internationella naturskyddsåtaganden

Bakgrund och vägledning:

Samtliga dessa påståenden är korrekta. Sedan är det en annan fråga - och bedömning - hur långt dessa två EU-lagar *räcker* när det gäller att uppnå EU:s internationella naturskyddsåtaganden. Föreningen bedömning är att såväl EU som medlemsländerna inklusive Sverige måste göra betydligt *mycket mer* för att uppnå framför allt det åtagande som gjordes vid 10:e partsmötet i konventionen om biologisk mångfald i Nagoya (LÄNK till rapport som vi tagit fram).

29. Finns det luckor, inkonsekvenser eller överlappningar mellan fågel- och art- och habitatdirektiven och följande europeisk miljölagstiftning som förhindrar ett effektivt genomförande?

Nej – Ja – Vet inte

- *Direktivet om strategisk miljöbedömning
- *Direktivet om miljökonsekvensbedömning av projekt
- *Vattenramdirektivet
- *Ramdirektivet om en marin strategi
- *Översvämningsdirektivet
- *Direktivet om nationella utsläppstak
- *Nitratdirektivet
- *Direktivet om miljöansvar

Bakgrund och vägledning: Denna fråga är mycket svår att kort ge vägledning kring. Ett svar skulle fordra tämligen ingående kunskaper i vart och ett av de uppräknade EU-direktiven. Allmänt kan sägas att det självklart finns luckor; EU:s miljöregelverk är inte heltäckande. Några tydliga påtagliga inkonsekvenser kan inte föreningen identifiera med den begränsade kunskap som vi har av vart och ett av dessa. Vår generella bild är att dessa EU-direktiv genom en rad synergier sammantaget bidrar till att nå mål – tagna av EU eller via internationella åtaganden – inom miljö och hållbarhet. T.ex. finns många beröringspunkter mellan de två naturvårdsdirektiven (som är i fokus här) och vatten- respektive det marina direktivet. När direktiv utformas inom EU är det en tämligen vanlig teknik att olika direktiv refererar till varandra, just i syfte att uppnå synergier och god samstämmighet. Att vattendirektivet använder nyckelbegreppet ”god ekologisk status” medan art- och habitatdirektivet använder ”gynnsam bevarandestatus” är i sig inget problem.

Europeiskt mervärde

Följande frågor gäller om det är bättre att ha en gemensam europeisk naturvårdslagstiftning än bara nationella, regionala eller lokala bestämmelser.

30. Hur mycket har EU:s fågel- och art- och habitatdirektiv bidragit till att förbättra följande områden utöver vad som hade kunnat uppnås med enbart nationell eller regional lagstiftning?

Inte alls - I viss utsträckning - I stor utsträckning – Vet inte

- *Naturskyddsnormer
- *Skyddsområdenas omfattning
- *Skydd av vilda fågelarter
- *Skydd av hotade arter (utom fåglar)
- *Skydd av hotade livsmiljötyper
- *Förvaltning av livsmiljöer
- *Återställande av förstörda livsmiljöer
- *Forskning och kunskap om arter och livsmiljöer
- *Finansiering av naturskydd
- *Personal som arbetar med naturskydd
- *Internationellt naturskyddssamarbete
- *Nätverk och utbyte av god praxis
- *Integrering av naturskydd i andra politikområden
- *Allmänhetens kunskap om naturskydd
- *Berörda aktörers medverkan och engagemang i naturskydd
- *Partnerskap och konfliktlösning i naturskyddsfrågor
- *Lika villkor för företag
- *Uppfyllande av internationella naturskyddsåtaganden
- *Regler för jakt
- *Ekonomiskt mervärde genom nya jobb och investeringar i turism och rekreation

Bakgrund och vägledning: Vår sammanfattande bedömning är att de två EU-direktiven haft mycket stort europeiskt mervärde, dvs. mycket av det som uppnåtts hade definitivt inte uppnåtts genom medlemsländernas samlade nationella åtgärder (utan direktiven på plats). Här är några exempel på mervärde:

EU har på flera sätt varit ett internationellt föredöme och inspiration. EU har i internationella sammanhang fört fram Natura 2000 som ett föredöme och inspiration, t.ex. inom ramen för förhandlingar inom CBD och dess Work Programme on Protected Areas. Tack vare Natura 2000 så har EU haft en egen omfattande erfarenhet att stå på, och har därmed haft ett avgörande inflytande på det globala arbetet med skyddade områden. Begrepp som Important Bird Areas (IBA) och Key Biodiversity Areas (KBA) har vunnit respekt globalt och används idag vid utpekande hotade arter och miljöer och som grund för skydd.

Värdet av ekosystemtjänster har lyfts fram, och då i synnerhet från de skyddade Natura 2000-områdena (se EU-kommissionens egen rapport).

De två direktiven har gett långsiktiga o tydliga regelverk bra för näringslivet. Många aktörer vill ha just tydliga långsiktiga regelverk, inte minst näringslivet.

EU:s ansats att arbeta med hjälp av biogeografiska regioner har bidragit till att "sudda ut" de nationella gränserna i detta naturvårdssammanhang. Arter och livsmiljöer känner som bekant inga

nationella eller administrativa gränser. Direktiven har vidare inneburit en ansats på en mkt högre geografisk nivå, dvs. EU-territoriet som det sett ut under olika faser av genomförandet 1995-2015. Detta har tillfört en hel del till naturvårdsarbetet.

***31. Hur skulle EU:s arter och livsmiljöer må om EU inte hade haft några naturvårdsdirektiv?**

Lika bra - Något bättre - Något sämre - Mycket bättre - Mycket sämre - Vet inte

Bakgrund och vägledning: Mot bakgrund och vägledning till tidigare frågor: De skulle må på ett avgörande sätt sämre.

Vill du som medborgare göra något viktigt för att rädda naturen?

Du kan skicka dina svar till EU-kommissionen. Tillsammans gör vi vår röst hörd för den biologisk mångfalden:

Enklaste sättet: Miljöorganisationerna har tillsammans fyllt i svaren åt dig. Läs igenom dem, fyll i dina uppgifter och klicka här: >> [Agera nu!](https://www.naturealert.eu/sv) (<https://www.naturealert.eu/sv>)

Egna svar: Representerar du någon av Naturskyddsföreningens kretsar eller länsförbund, eller en annan organisation eller vill du själv välja dina svar? Fyll i formuläret direkt på >> [EU-kommissionens hemsida \(på svenska\)](#)

Gör mer: Sprid gärna länken till <http://www.naturskyddsforeningen.se/naturealert> till dina nätverk.